

8. helluntain jälkeinen viikko, lauantai

Päivän epistola

(Room. 13: 1 – 10)

”Veljet, jokaisen on suostuttava esivaltansa alaisuuteen. Eihän ole esivaltaa, joka ei olisi Jumalalta peräisin, häneltä ovat vallankäyttäjät saaneet valtuutensa. Joka vastustaa esivaltaa, nousee siis Jumalan säädöstä vastaan, ja ne, jotka näin tekevät, saavat rangaistuksensa. Ei sen, joka tekee oikein, tarvitse pelätä viranomaisia, vaan sen, joka tekee väärin. Jos siis tahdot elää pelkäämättä esivaltaa, tee oikein! Silloin saat siitä kiitosta. Se on Jumalan palvelija ja toimii sinun parhaaksesi. Mutta jos teet väärin, pelkää! Esivalta ei kanno miekkaa turhaan. Se on Jumalan palvelija ja panee täytäntöön väärintekijälle kuuluvan rangaistuksen. Siksi on suostuttava esivallan alaisuuteen, ei vain rangaistuksen pelosta vaan myös omantunnon vaatimuksesta. Sen vuoksi te verojakin maksatte, sillä viranomaiset ovat Jumalan palveluksessa, kun he hoitavat tehtäviään. Antakaa jokaiselle se, mikä hänelle kuuluu: kenelle vero, sille vero, kenelle tulli, sille tulli, kenelle pelko, sille pelko, kenelle kunnia, sille kunnia. Älkää olko kenellekään mitään velkaa, paitsi että rakastatte toisianne. Joka rakastaa toista, on täyttänyt lain vaatimukset. Käskyt ”Älä tee aviorikosta”, ”Älä tapa”, ”Älä varasta”, ”Älä himoitse”, samoin kaikki muutkin, voidaan koota tähän sanaan: ”Rakasta lähimmäistäsi niin kuin itseäsi.” Rakkaus ei tee lähimmäiselle mitään paha. Näin rakkaus toteuttaa lain.”

Paavali käsittelee tässä tekstissä kristittyjen velvollisuuksia yhteiskunnan viranomaisia kohtaan. Rooman seurakuntalaiset olivat erityisen tietoisia keisarikunnan auktoriteetista. Kirjeen kirjoittamisen aikana kristittyjä ei vainottu. Juutalaisten keskuudessa Rooman kaupungissa oli ollut kiistaa, joka oli muodostunut todennäköisesti kristityiksi kääntyneiden juutalaisten johdosta. Sen seurauksena juutalaiset oli karkoitettu Roomasta keisari Klaudiuksen määräyksestä. Nyt Paavali kirjoittaa kristittyjen velvollisuuksista hyvin yleisellä tasolla. Kun kristityt olivat ”taivaan kansalaisia” (Fil. 3: 20), niin nyt Paavali määrittelee heidän asemaansa Rooman valtakunnassa. Paavalin opetus perustuu Sananlaskuihin (San. 8: 15) ja Jeesuksen opetukseen (Matt. 22: 16 – 21).

Tätä tekstiä on joskus kuvattu Paavalin teologiaksi valtiosta. Paavalin opetus on tässä hyvin sovinnainen. Tekstin taustalla voi olla ne tapahtumat, mitä Roomassa noina aikoina oli tapahtunut. Rooman valtakunnassa esiintyi ajoittaisia paikallisia juutalaisvainoja. Myös verojen korotus oli aiheuttanut väkivaltaisia yhteenottoja. Tällaisessa tilanteessa erityisesti juutalaiset (juutalaiskristityt) olivat haavoittuvaisia. Paavalin tarkoitus näyttää olevan estää mahdolliset välikohtaukset, jotka

voisivat vahingoittaa seurakunnan jäseniä.

Uuden liiton jäsenet, siis kristityt, eivät ole vapaita tästä yhteiskunnasta. Me olemme osa yhteiskuntaa ja sen yhteiskunnan järjestyksen mukaan meidän on elettävä. Mutta Paavali ei anna tässä kuitenkaan mitään yleistä ohjetta alistua kaikkiin yhteiskunnan määräyksiin erilaisissa tilanteissa. Eikä Paavali tässä pidä Jumalan pyhittämänä kaikkea esivaltaa (kaikkina aikoina). Hän kirjoittaa juutalaisen perinteen pohjalta, että ihmisten muodostaman hallinnon tulisi toimia Jumalan ohjauksen alla. Tämän ihmisten muodostaman hallinnon toimien tulee tuottaa hyvää toimintaa ihmisiä kohtaan. Jos ihmisten hallinto vastustaa Jumalaa, niin silloin uskovan tulee seurata Jumalaa (vrt. Ap.t. 4: 19, 5: 29).

”Esivalta” tarkoittaa valtion virkavaltaa. Paavalin mukaan esivalta on Jumalalta peräisin. Paavali epäsuorasti kertoo, että Rooman valtakunnassa vallitseva hyvinvointi on viime kädessä Jumalan siunaamaa. ”Joka vastustaa esivaltaa, nousee siis Jumalan säädöstä vastaan” kuvaa Paavalin ajattelua yksityisen kristityn velvollisuuksista oikeutettua esivaltaa kohtaan. Tämä on saanut oikeutensa Jumalalta. Siksi myös kristityn on oltava kuuliainen esivallalle. Sen tehtävä on toimia oikein toteuttaen yhteiskunnan yhteisiä etuja. Paavalin opetus tässä ei koske sellaista tilannetta, jossa esivalta harjoittaa hirmuvaltaa tai sortoa jotain ryhmää tai yksilöä kohtaan.

”Se on Jumalan palvelija, ja toimii sinun parhaaksesi” on jo toistoa aikaisemmasta. Esivallan tehtävä on siis toimia alaistensa (kansalaistensa) parhaaksi. Jos se ei toimi yhteiskunnan jäsenten parhaaksi, niin se ei ole oikeutettu esivalta. ”Esivalta ei kanna miekkaa turhaan” kertoo sen oikeudesta rangaista väärin toimivaa taatakseen yhteiskunnan järjestyksen ja etenemisen kohti yhteistä päämäärää. ”Omantunnon vaatimuksesta” ohjaa yhteiskunnan sääntöjen oikeaan tulkintaan eikä kiertämään lakia. Se myös vihjaa, että yhteiskunnan toiminnan takana on myös Jumala.

Verojen maksaminen on kristityille kuuluva asia. Verojen lisäksi Paavali luettelee tullin, pelon ja kunnian. Paavali toistaa tässä Jeesuksen opetusta: ”Antakaa keisarille, mikä keisarille kuuluu” (Mark. 12: 17).

Käsiteltyään kristityn velvollisuuksia yhteiskunnan viranomaisia kohtaan, Paavali siirtyy käsittelemään Mooseksen lain mukaisia määräyksiä lähimmäisen auttamisesta. ”Älkää olko kenellekään mitään velkaa, paitsi että rakastatte toisianne.” Rakkauden tulee ohjata toimintaamme. Paavali ei rajoita sitä kristityihin. Hän luettelee osan kymmenestä käskystä ja tiivistää ne yhteen käskyyn: ”Rakasta lähimmäistäsi niin kuin itseäsi.” Paavalin kirjoituksen taustalla on

todennäköisesti Jeesuksen opetus (Mark. 12: 28 – 34), joka pohjautuu Vanhaan testamenttiin (5. Moos. 6: 4 – 5, 3. Moos. 19: 18).

Niin kuin käskyistä käy ilmi: ”Rakkaus ei tee lähimmäiselle mitään pahaa.” ”Näin rakkaus toteuttaa koko lain.” Juutalaiset olivat pyrkineet täyttämään kymmenen käskyn lain lisäämällä siihen lisää käskyjä. Mooseksen kirjoissa niitä on yhteensä 613. Mutta lisäykset vaativat aina vain uusia ohjeita ja johtivat paitsi kiistoihin, niin tilanteeseen, jossa laki yksityiskohtaisuudessaan jo toimi itseään vastaan. Tämän yksityiskohtaisen lain tilalle Uusi testamentti nostaa alkuperäisen lain: rakkauden Jumalaa ja lähimmäisiä kohtaan. Laissa mahdollisesti olevat puutteet korjataan rakkauden avulla.

Päivän evankeliumi

(Matt. 12: 30 – 37)

”Herra sanoi: ”Joka ei ole minun puolellani, on minua vastaan, ja joka ei yhdessä minun kanssani kokoa, se hajottaa.” Sen tähden sanon teille: jokainen synti ja herjaus tullaan antamaan ihmisille anteeksi, mutta Hengen herjaamista ei anteeksi anneta. Joka sanoo jotakin Ihmisen Poikaa vastaan, hänelle annetaan anteeksi, mutta joka puhuu Pyhää Henkeä vastaan, hänelle ei anteeksi anneta, ei tässä eikä tulevassa maailmanajassa. ”Jos puu on hyvä, sen hedelmäkin on hyvä, mutta jos puu on huono, sen hedelmäkin on huono. Hedelmästä puu tunnetaan. Te käärmeeen sikiöt, kuinka teidän puheenne voisi olla hyvää, kun itse olette pahoja! Mitä sydän on täynnä, sitä suu puhuu. Hyvä ihminen tuo hyvyytensä varastosta esiin hyvää, paha ihminen pahuutensa varastosta pahaa. Minä sanon teille: jokaisesta turhasta sanasta, jonka ihmiset lausuvat, heidän on tuomiopäivänä tehtävä tili. Sanojesi perusteella sinut julistetaan syyttömäksi, ja sanojesi perusteella sinut tuomitaan syylliseksi.”

Tätä tekstiä ennen fariseukset väittivät Jeesuksen karkottavan pahoja henkiä Belsebulin avulla (Matt. 12: 24). Nyt Hän sanoi: ”Joka ei ole minun puolellani, on minua vastaan.” Tämä poikkeaa samantapaisesta Jeesuksen lausumasta, joka löytyy niin Markukselta (Mark. 9: 40) kuin Luukkaalta (Luuk 9: 50). He sanovat asian niin, että joka ei ole meitä vastaan, on meidän puolellamme. Voi olla, että Matteuksen kirjoittamaan tekstiin ovat vaikuttaneet varhaiset kristittyjen vainot. Kristuksen tehtävä on koota uskovat yhteen, Saatana yrittää hajottaa. Tässä voi olla myös vihje fariseuksista: nämä koettivat estää ihmisiä tulemasta Jeesuksen luo.

”Hengen herjaamista ei anneta anteeksi” on vaikeaselkoinen lause. Se löytyy niin Markukselta (Mark. 3: 29) kuin Luukkaalta (12: 10). Puhuminen Ihmisen Poikaa vastaan annetaan anteeksi,

mutta jos puhuu Pyhää Henkeä vastaan, sitä ei anneta anteeksi. Historian aikana tämä Pyhän Hengen vastainen synti on ymmärretty eri tavoin. Se on nähty pyrkimyksenä pelastukseen ilman uskoa ja rakkautta, epätoivoa pelastuksesta, pysymisenä synnissä, lopullisena katumattomuutena, luopumisena uskosta tai arvovallan antamiseksi jollekin muulle kuin Jumalan hengelle. Raamatun mukaisesti kyse on pysyvästä Hengen jumalallisen vaikutuksen torjumisesta tai vastustamisesta. Tällöin ihminen on kovettanut sydämensä ja kieltäytyy Jumalan armosta. Juutalaisille Jumalan Hengen vaikutus oli tuttua jo Vanhasta testamentista, tämä tekee heille tilanteen vakavammaksi.

Syntiä Ihmisen Poikaa vastaan annetaan anteeksi. Tämä johtuu siitä, että juutalaisilla ei ollut riittävää tietoa Kristuksesta. Vanhan testamentin ennustukset Messiaasta eivät ole juutalaisille selviä. Meille kristityille ne ovat selvempiä, sillä me näemme ne jo toteutuneena tapahtumana.

Pyhä Johannes Krysostomos opettaa, että jos Pyhän Hengen vastustaminen ei ole pysyvää, vaan ihminen katu tekoaan ja pyytää anteeksi, niin silloin hän saa anteeksi. Jeesuksen puhe siitä, että syntiä Pyhää Henkeä vastaan ei anneta anteeksi, tulee ymmärtää niin, että ihminen omasta halustaan ei kadu syntiään Pyhää Henkeä vastaan. Ilman katumusta ei ole anteeksiantoa.

Tekstimme loppuosa käsittelee puuta ja sen hedelmiä. Matteus on käsitellyt jo aikaisemmin tätä asiaa (Matt. 7: 16 – 20). Tämä teksti on käsitelty 2. helluntain jälkeisen viikon tiistaina. Teksti löytyy myös Luukkaan evankeliumista (Luuk. 6: 43 – 45). Nyt Paavali kiinnittää huomiota puheeseen. Hyvä ihminen puhuu hyvää ja paha puhuu pahaa. Kaikesta puhumastamme joudumme vastaamaan viimeisellä tuomiolla. Teksti on saanut vaikutteita eri tahoilta Vanhaa testamenttia (Sananl. 10: 11, 12: 6, Saarn. 5: 5, Job 15: 6, Saarn. 10: 12).

Jeesus nimittää fariseuksia ”käärmeen sikiöiksi”. Sikiö merkitsee tässä jonkun jälkeläistä. Johannes Kastaja oli nimittänyt samalla tavoin fariseuksia ja saddukeuksia (Matt. 3: 7). Ilmaisulla kerrotaan, että fariseukset petollisia, heillä on paha aikomus. He ovat Saatanan vaikutuksen alla.

”Hyvä ihminen tuo hyvyytensä varastosta hyvää” on teknisesti oikea suomennos. Se ei kuitenkaan paljasta tekstin todellista merkitystä. Tuo varasto tarkoittaa sydäntä, joka mainittiin juuri ennen tätä lausetta (”Mitä sydän on täynnä, sitä suu puhuu.”). Raamattu käyttäessään sanaa sydän tarkoittaa tietoisuuden, älyn ja tahdon keskusta. Sieltä lähtee ihmisen hengellinen elämä. Kun Jumalan armo läpäisee sydämen, se hallitsee ihmisen ruumista ja ohjaa ihmisen toimintaa ja ajatuksia. Vastaavasti, jos pahuus saa sydämen haltuunsa, ihminen tulee täyteen pimeyttä ja hengellistä sekasortoa.